

Ecologische beoordeling in verband met uitbreiding bedrijventerrein Lemsterhoek te Lemmer

A&W-rapport 2216

in opdracht van

Ecologische beoordeling in verband met uitbreiding bedrijventerrein Lemsterhoek te Lemmer

A&W-rapport 2216

J. van Goethem

Foto Voorplaat

overzicht van het plangebied, foto: P. de Hoop (A&W)

J. van Goethem 2016

Ecologische beoordeling in verband met uitbreiding bedrijventerrein Lemsterhoek te Lemmer. A&W-rapport 2216

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgever**Gemeente de Fryske Marren**

Postbus 101

8500 AC Joure

Uitvoerder**Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv**

Postbus 32

9269 ZR Feanwâlden

Telefoon 0511 47 47 64

Fax 0511 47 27 40

info@altwym.nl

www.altwym.nl

© Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv. Overname van gegevens uit dit rapport is toegestaan met bronvermelding.

Projectnummer

2612lew

Projectleider

E. van der Heijden

Status

Definitief

Autorisatie

Goedgekeurd

Paraaf

R. Strijkstra

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'R. Strijkstra'.

Datum

21 juni 2016

Kwaliteitscontrole

E. van der Heijden

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel	1
1.3	Wijziging wetgeving natuur	1
1.4	Aanpak	2
2	Situatieschets en plannen	4
3	Relevante natuurwaarden	6
3.1	Beschermde gebieden	6
3.2	Beschermde soorten (Flora- en faunawet)	11
3.3	Samenvatting relevante natuurwaarden	15
4	Effectbepaling en beoordeling	17
4.1	Beschermde gebieden	17
4.2	Beschermde soorten	19
4.3	Samenvatting effecten en vervolgstappen	22
5	Conclusies	24
5.1	Conclusies m.b.t. beschermde gebieden	24
5.2	Conclusies m.b.t. beschermde soorten	24
6	Literatuur	26
	<i>Bijlage 1 Ecologische wet- en regelgeving</i>	<i>27</i>

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente de Fryske Marren heeft het voornemen om het bestaande bedrijventerrein Lemsterhoek bij Lemmer uit te breiden. Op het uitbreidingsdeel is een gemeentewerf voorzien. Een en ander is in het voorontwerp bestemmingsplan van oktober 2015 opgenomen. In dit verband is ecologisch onderzoek gewenst om te bepalen hoe de plannen zich verhouden tot de ecologische wet- en regelgeving. De gedeputeerde staten van de provincie Fryslân hebben, middels een brief, hiervoor al aandachtspunten aangegeven. Gemeente de Fryske Marren heeft Altenburg & Wymenga bv opdracht gegeven om dit ecologisch onderzoek uit te voeren.

1.2 Doel

Het onderzoek dat aan deze rapportage ten grondslag ligt, is een ecologische quickscan. Bij een quickscan worden de (potentieel) aanwezige wettelijk beschermde natuurwaarden in en nabij het plangebied in kaart gebracht. Vervolgens wordt bepaald of de betreffende natuurwaarden negatieve effecten ondervinden van de ruimtelijke herinrichting. Deze effecten worden vervolgens beoordeeld in het kader van de vigerende ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Provinciale Omgevingsverordening (Natuurnetwerk Nederland/Ecologische hoofdstructuur) en de Flora- en Faunawet. Hieruit voortvloeiend volgt een advisering met betrekking tot mogelijke knelpunten met ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van de voorgenomen ontwikkelingen. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en het aanvragen van vergunningen in het kader van de Natuurbeschermingswet en ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet.

Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken:

- Situatieschets en ontwikkelingen: in dit hoofdstuk is het plangebied afgebakend en beschreven (hoofdstuk 2).
- Relevante natuurwaarden: in dit hoofdstuk zijn de beschermde natuurwaarden in en nabij het plangebied beschreven en is bepaald welke daarvan relevant zijn voor onderhavige beoordeling (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling (hoofdstuk 4): hier is bepaald wat het effect is van de realisatie van de uitbreiding van het bedrijventerrein. Op basis van de effectenbepaling is vervolgens een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwet- en regelgeving. Ook eventuele vervolgacties worden genoemd.
- Conclusies (hoofdstuk 5): dit hoofdstuk bevat een korte samenvatting van de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving.

1.3 Wijziging wetgeving natuur

Naar verwachting treedt per 1 januari 2017 de Wet Natuurbescherming in werking. Deze nieuwe wet vervangt de huidige Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet.

In deze quickscan wordt uitgegaan van het beoordelingskader volgens de vigerende wet- en regelgeving, dus nog niet volgens de nieuwe Wet Natuurbescherming. Op basis van de huidige informatie ten aanzien van die nieuwe wet, is het mogelijk dat de conclusies van deze

quickscan aanpassingen behoeven nadat de Wet Natuurbescherming in werking is getreden. Wij adviseren de opdrachtgever om indien nodig hierover contact met ons bureau op te nemen. Dat kan bijvoorbeeld nodig zijn wanneer de beoogde herinrichting na 1 januari 2017 van start gaat.

1.4 Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Voor het hoofdstuk over de beschermde natuurwaarden (hoofdstuk 3) zijn recente bronnen geraadpleegd (ontwerp Natura 2000-beheerplan IJsselmeergebied, NDFF, verspreidingsatlassen en overzichtswerken) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Op 29 april 2016 is een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de mogelijkheden voor aanwezigheid van beschermde en/of kritische soorten in en rond het plangebied. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga bv presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Foto 1 t/m 3. Foto 1: Grote watergang aan de oostkant van het plangebied. Foto 2: Sloop langs de noordzijde. Foto 3: impressie het talud en de watergang langs het plangebied

2 Situatieschets en plannen

De Gemeente De Fryske Marren is voornemens om het bestaande bedrijventerrein Lemsterhoek te Lemmer uit te breiden. Het doel van de uitbreiding is om een gemeentewerf te realiseren. Op termijn wordt het bedrijventerrein waarschijnlijk nog verder uitgebreid. Die uitbreiding maakt geen deel uit van deze beoordeling maar staat wel beschreven in het voorontwerpbestemmingsplan.

In figuur 2.1 is de ligging van het plangebied aangegeven. Het plangebied bestaat momenteel uit relatief kruidenarm grasland waarlangs sloten liggen. De foto's 1 t/m 3 geven een impressie van het plangebied.

Figuur 2.1 - Ligging van het plangebied.

3 Relevante natuurwaarden

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de wettelijk beschermde natuurwaarden die (mogelijk) aanwezig zijn in de deelgebieden en de omgeving daarvan. Tevens wordt van deze natuurwaarden bepaald of zij beïnvloed kunnen worden door de beoogde projecten en daardoor relevant zijn voor onderhavige ecologische beoordeling.

3.1 Beschermde gebieden

3.1.1 Natura 2000-gebieden

Het plangebied zelf maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied maar grenst daar wel aan. Het gaat om Natura 2000-gebied 'IJsselmeergebied' (zie figuur 3.1). De dichtstbijzijnde overige Natura 2000-gebieden, te weten 'Weerribben', 'Rottige Meenthe en Brandmeer' en 'Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving', liggen verder weg op een afstand van ongeveer 12 kilometer. Ecologische relaties tussen deze verder weg gelegen gebieden en het plangebied zijn er niet.

Het IJsselmeergebied is voor een aantal natuurwaarden aangewezen als Natura 2000-gebied. In tabel 3.1 is aangegeven om welke Natura 2000-waarden het gaat en welke instandhoudingsdoelen daarvoor gelden. In de volgende paragrafen is in het kort een beschrijving gepresenteerd van de aanwezigheid en verspreiding van de aangewezen natuurwaarden in het Natura 2000-gebied IJsselmeergebied, ten opzichte van het plangebied.

De Natuurbeschermingswet 1998 bepaalt, dat van alle projecten en handelingen moet worden getoetst of zij negatieve effecten kunnen hebben op de Natura 2000-gebieden. Omdat niet bekend is of er negatieve effecten kunnen optreden op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied IJsselmeergebied, is in hoofdstuk 4 een Voortoets uitgevoerd.

Habitattypen

Het IJsselmeergebied is als Natura 2000-gebied aangewezen voor een aantal habitattypen. Een overzicht van deze habitattypen is gegeven in tabel 3.1. Geen van de habitattypen komt in het plangebied voor. Grenzend aan het ontwerpbestemmingsplangebied komt wel een habitatype voor te weten Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150). Dit habitatype wordt echter niet aangetast zolang er geen werkzaamheden aan de wateren plaatsvinden.

Habitattypen zijn daarom niet relevant voor de effectbeoordeling in hoofdstuk 4.

Tabel 3.1 - soorten waarvoor het IJsselmeergebied is aangewezen als Natura 2000-gebied. Aangegeven is ook de landelijke staat van instandhouding (SVI) van de betreffende soorten (+ =gunstig, - = matig ongunstig, -- = zeer ongunstig), instandhoudingsdoelen van omvang- en kwaliteit leefgebied (= behoud, > verbetering/uitbreiding), draagkracht van aantal vogels/paren van aangewezen natuurwaarden in het IJsselmeergebied en de kernopgaven voor de soorten (4.01 evenwichtig systeem, 4.02 rui- en rustplaatsen, 4.03 moerasranden, 4.04 plas-dras situaties, W wateropgave). (Bron: Natura 2000-essentietabel IJsselmeergebied)

		SVI	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
Habitattypen								
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		=	=				4.01,W
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=				
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	-	=	=				
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	=	=				
Habitatrichtlijnsoorten								
H1163	Rivierdonderpad	-	=	=	=			4.01,W 4.03,W
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=			
H1340	*Noordse woelmuis	--	>	=	>			4.03,W
H1903	Groenknolorchis	--	=	=	=			
Broedvogels								
A017	Aalscholver	+	=	=			8000*	
A021	Roerdomp	--	>	>			7	4.03,W
A034	Lepelaar		=	=			25	
A081	Bruine Kiekendief	+	=	=			25	
A119	Porseleinhoen	--	>	>			18	
A137	Bontbekplevier	-	>	>			13	
A151	Kemphaan	--	>	>			20	4.04,W
A193	Visdief	-	=	=			3300	
A292	Snor	--	=	=			40	
A295	Rietzanger	-	=	=			990	
Niet-broedvogels								
A005	Fuut	-	=	=		1300		4.02
A017	Aalscholver	+	=	=		8100		
A034	Lepelaar	+	=	=		30		
A037	Kleine Zwaan	-	=	=		20 foer/ 1600 slaap		4.01,W
A039b	Toendrarietgans	+	=	=				4.02
A040	Kleine Rietgans	+	=	=		30		4.02
A041	Kolgans	+	=	=		4400 foer/ 19000 slaap		4.02
A043	Grauwe Gans	+	=	=		580		4.02
A045	Brandgans	+	=	=		1500 foer/ 26200 max		4.02
A048	Bergeend	+	=	=		210		
A050	Smient	+	=	=		10300		4.04,W
A051	Krakeend	+	=	=		200		
A052	Wintertaling	-	=	=		280		

		SVI	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
A053	Wilde eend	+	=	=		3800		
A054	Pijlstaart	-	=	=		60		
A056	Slobeend	+	=	=		60		4.02
A059	Tafeleend	--	=	=		310		4.01,W
A061	Kuifeend	-	=	=		11300		4.01,W 4.02
A062	Toppereend	--	=	=		15800		
A067	Brilduiker	+	=	=		310		
A068	Nonnetje	-	=	=		180		4.01,W
A070	Grote Zaagbek	--	=	=		1300		
A125	Meerkoet	-	=	=		3600		
A132	Kluut	-	=	=		20		
A140	Goudplevier	--	=	=		9700		
A151	Kemphaan	-	=	=		2100 foer/ 17300 slaap		
A156	Grutto	--	=	=		290 foer/ 2200 slaap		
A160	Wulp	+	=	=		310 foer/ 3500 slaap		
A177	Dwergmeeuw	-	=	=		50		
A190	Reuzenstern	+	=	=		40		
A197	Zwarte Stern	--	=	=		49700		

Habitatrichtlijnsoorten

Het gebied is aangewezen voor diverse habitatrichtlijnsoorten, te weten Rivierdonderpad, Meervleermuis, Noordse woelmuis en Groenknolorchis. De Rivierdonderpad prefereert stenige oevers voor de voortplanting. Deze zijn niet in het plangebied aanwezig. Ook zijn deze niet in het ontwerpbestemmingsplangebied aanwezig. De dichtstbijzijnde geschikte locaties zijn waarschijnlijk de oevers van het IJsselmeer die met de huidige plannen niet worden aangetast.

De Meervleermuis verblijft in gebouwen en foerageert boven open water. De soort gebruikt watergangen als vliegroute tussen foerageergebieden en verblijfplaatsen. Gebouwen zijn in het plangebied niet aanwezig. Open water dat geschikt is als foerageergebied is aanwezig bij het IJsselmeer. In het plangebied zijn geen geschikte watergangen die gebruikt kunnen worden als vliegroute. De huidige plannen tasten de functionaliteit van verblijfplaatsen niet aan.

Voor de Noordse woelmuis zijn volgens kaarten van Rijkswaterstaat geschikte leefgebieden aanwezig net ten westen van het plangebied langs de oevers van het IJsselmeer. Uit de NDFF zijn echter geen waarnemingen bekend in of rond het plangebied. Het plangebied zelf bevat geen geschikt leefgebied.

Voor de Groenknolorchis is in of rond het plangebied geen geschikt leefgebied aanwezig.

Habitatrichtlijnsoorten zijn daarom niet relevant voor de effectbeoordeling in hoofdstuk 4.

Broedvogels

Het IJsselmeergebied is als Natura 2000-gebied aangewezen voor verscheidene broedvogelsoorten. Een overzicht van de broedvogels en de instandhoudingsdoelen daarvan is aangegeven in tabel 3.1. Het plangebied bevat voor geen van deze soorten geschikt leefgebied. In de ruimere omgeving van het plangebied, met name de delen langs de oevers

van het IJsselmeer, kan wel geschikt leefgebied voorkomen. Voor voorliggende toetsing zijn broedvogels niet relevant voor de effectbeoordeling in hoofdstuk 4.

Niet-broedvogels

Het IJsselmeergebied is als Natura 2000-gebied aangewezen voor verscheidene niet-broedvogelsoorten. Een overzicht hiervan met de instandhoudingsdoelen is aangegeven in tabel 3.1. De oostoever van het IJsselmeer ter hoogte van Lemmer wordt door veel vogels gebruikt als slaapplaats of foerageergebied. Dit deel van het IJsselmeer is wat ondieper dan veel andere delen wat een mogelijke verklaring kan zijn. Activiteiten op de oever zouden vogels op het IJsselmeer kunnen verstoren. Niet-broedvogels zijn daarom relevant voor de effectbeoordeling in hoofdstuk 4.

3.1.2 Ecologische Hoofdstructuur

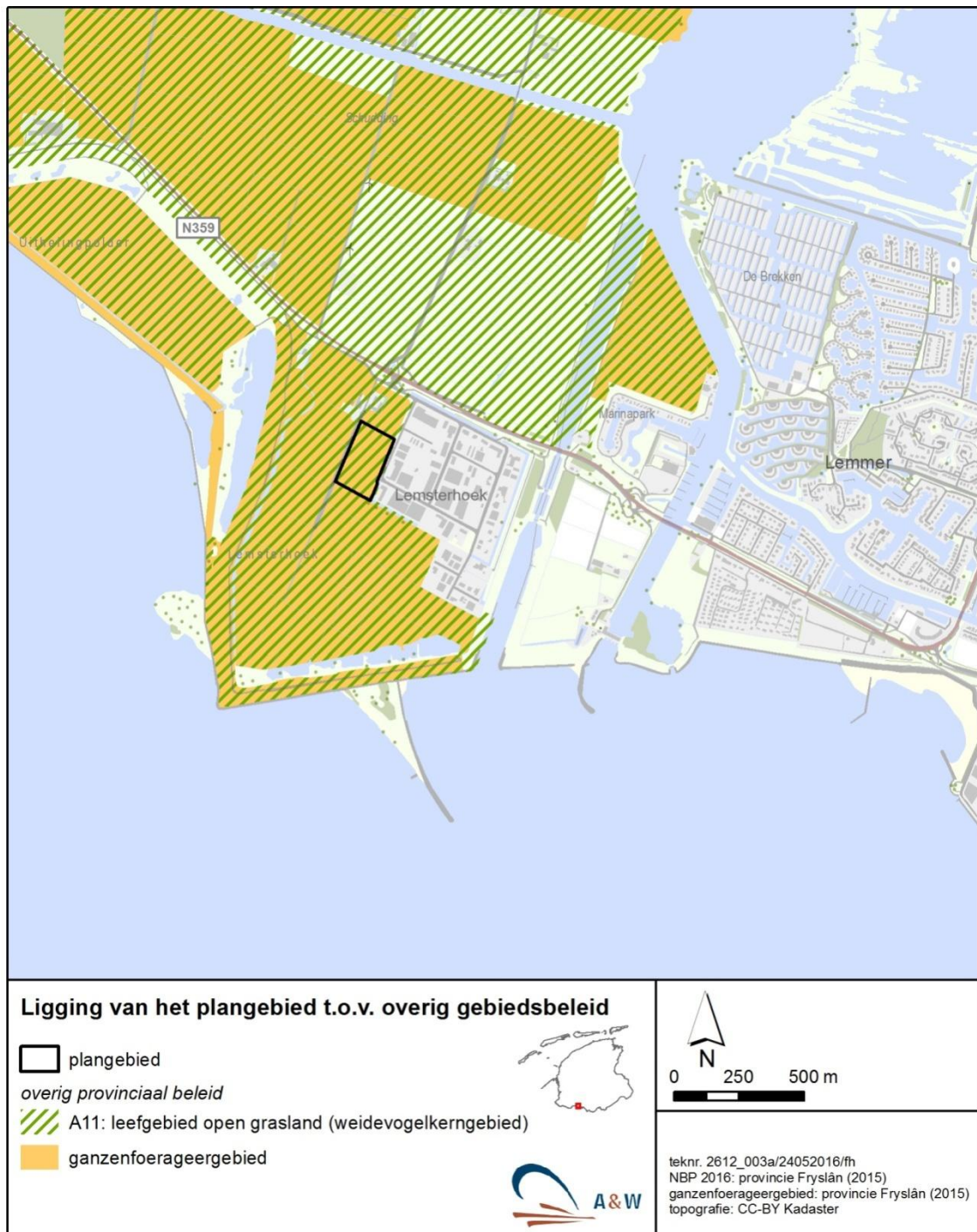
Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van de EHS. Het meest dichtbij gelegen Het gebied dat aangewezen is als EHS is het IJsselmeer (zie figuur 3.1) dat op ongeveer 350 m afstand ligt van het plangebied. De wezenlijke waarden van de EHS alhier komen overeen met de natuurwaarden waarvoor het IJsselmeergebied is aangewezen als Natura 2000-gebied (zie paragraaf 3.1.1), de natuurwaarden die beschermd zijn in het kader van de Flora- en faunawet (zie paragraaf 3.2) en de natuurwaarden die gebonden zijn aan de natuurbeheertypen waarvoor het gebied is vastgelegd in het provinciale natuurbeheerplan. Het gaat hier dan om het natuurbeheertype Zoete plas (N04.02) en Moeras (N05.01) (www.fryslan.nl). De natuurwaarden betreft voornamelijk watervogels en moerasbroedvogels.

3.1.3 Weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden

Het plangebied ligt in een gebied dat is aangewezen als ganzenfoerageergebied en als leefgebied open grasland ofwel weidevogelgebied (zie figuur 3.2).

Figuur 3.1 - Ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden.

Figuur 3.2 - Ligging van het plangebied ten opzichte van weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden.

3.2 Beschermde soorten (Flora- en faunawet)

Soortbescherming is in Nederland vastgelegd in de Flora- en faunawet, waaraan drie lijsten met soorten en hun beschermingsregime zijn gekoppeld (licht beschermde, middelzwaar beschermde en zwaar beschermde soorten). Vogels vormen een aparte beschermingscategorie. Hieronder is per soortgroep besproken welke wettelijk beschermde soorten mogelijk gebruik maken van het plangebied.

3.2.1 Planten

In de omgeving van het plangebied zijn enkele wettelijk beschermde soorten aangetroffen zoals Rietorchis, Gewone dotterbloem en Zwanenbloem (NDFF). Het plangebied bestaat grotendeels uit voedselrijk grasland, voedselrijke oevervegetaties en ruigten en enkele, relatief smalle, watergangen. Dergelijke biotopen zijn ongeschikt voor zwaarder beschermde plantensoorten. Ze worden hier dan ook niet verwacht. Het in gebruik nemen van het terrein als gemeentewerf leidt niet tot negatieve effecten op zwaarder beschermde plantensoorten. Eventueel zouden wel lichtbeschermde soorten voor kunnen komen zoals de Zwanenbloem. Lichtbeschermde planten zijn daarom relevant voor de toetsing aan de Flora- en faunawet in hoofdstuk 4.

3.2.2 Ongewervelde diersoorten

In en rond het plangebied zijn vanuit de NDFF geen waarnemingen bekend van beschermde ongewervelden. Voor ongewervelde diersoorten geldt dat het plangebied niet voldoet aan de biotoopeisen van deze soorten. (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, Bos *et al.* 2006, EIS *et al.* 2007, Bouwman *et al.* 2008). In de ruimere omgeving is in het verleden wel Rouwmantel aangetroffen, maar voor deze soort is in het plangebied geen geschikt leefgebied aanwezig. Bovendien betreft het waarnemingen van bijna 10 jaar geleden, waarbij het de vraag is of de soort überhaupt nog voorkomt in de omgeving. Het in gebruik nemen van het terrein als gemeentewerf leidt niet tot negatieve effecten op wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten. Ongewervelde diersoorten zijn daarom niet van belang voor de toetsing aan de Flora- en faunawet in hoofdstuk 4.

3.2.3 Vissen

In en rond het plangebied komen volgens literatuurbronnen en de NDFF verscheidene wettelijk beschermde vissoorten voor, waaronder de zwaar beschermde Bittervoorn en de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper (NDFF, Brouwer *et al.* 2008). Er wordt, voor zover bekend, niet gewerkt aan watergangen bij het in gebruik nemen van het terrein als gemeentewerf. De aan- of afwezigheid van wettelijk beschermde vissen is in dat geval bij deze toetsing niet relevant. Indien toch aan watergangen gewerkt wordt, is de aanwezigheid echter wel relevant. Vissen zijn daarom wel opgenomen in de toetsing aan de Flora- en faunawet in hoofdstuk 4.

3.2.4 Amfibieën

Licht beschermde amfibieën

Uit verspreidingsgegevens van amfibieën blijkt dat in de omgeving van het plangebied licht beschermde soorten voorkomen, zoals Meerkikker en Kleine watersalamander (van Delft *et al.* 2015, NDFF). Het plangebied is in principe geschikt als leefgebied voor licht beschermde amfibieën. Om deze reden zijn voornoemde soorten relevant bij de toetsing in hoofdstuk 4.

Zwaar beschermde amfibieën

In de ruimere omgeving van het plangebied zijn ook een aantal zwaar beschermde amfibieën aanwezig. Het gaat om Rugstreeppad en Heikikker (NDFF). De Heikikker is een soort van waterlopen met een goed ontwikkelde watervegetatie en schoon helder water. De Rugstreeppad komt voor op locaties met een open vegetatie en plas-dras situaties zoals pioniergebieden, duinvegetaties of bouwlocaties. Het plangebied is momenteel ongeschikt als leefgebied voor voornoemde soorten. Ten aanzien van zwaar beschermde amfibieën zijn dus

geen negatieve effecten te verwachten. Voor de Rugstreeppad kunnen echter tijdens de werkzaamheden wel geschikte leefgebieden ontstaan. De Rugstreeppad is daarom relevant bij de toetsing in hoofdstuk 4.

3.2.5 Reptielen

In en rond het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van reptielen (Van Delft *et al.* 2014, NDFF). Daarnaast bevindt het gebied zich buiten het verspreidingsgebied van reptielen. Bij de toetsing in hoofdstuk 4 zijn reptielen daarom niet relevant.

3.2.6 Vogels

Broedvogels

Het IJsselmeergebied is rijk aan broedvogels. De vogelsoorten die er voorkomen zijn gebonden aan verschillende biotopen. Zo broeden in de graslanden verscheidene soorten weidevogels, zoals Scholekster, Kievit, Wulp, Grutto en Tureluur, terwijl langs de oevers moeras- en watervogels tot broeden komen, zoals Meerkoet, Fuut, Knobbelzwaan, Kemphaan, Snor en Rietzanger. In het plangebied zijn beperkte mogelijkheden aanwezig voor broedvogels. Broedvogels zijn daarom wel relevant voor de toetsing in hoofdstuk 4.

Jaarrond beschermde nesten van broedvogels

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet. Een aantal vogelsoorten maakt echter gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 2009 geldt een aangepaste, indicatieve lijst van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Daarop staan onder andere Huismus, Gierzwaluw, Roek en roofvogel- en uilensoorten.

Uit het veldbezoek bleek dat in en rond de deelgebieden geen nesten van vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen aanwezig zijn. Het kan worden uitgesloten dat de beoogde werkzaamheden een negatieve invloed op jaarrond beschermde nestplaatsen zullen hebben. Jaarrond beschermde nestplaatsen zijn daarom niet relevant voor de toetsing in hoofdstuk 4.

3.2.7 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt sinds 26 augustus 2009, dat een ontheffing op basis van het wettelijke belang 'Ruimtelijke ontwikkeling' niet meer wordt verleend. Bij mogelijke conflicten met de Flora- en faunawet moeten daarom zoveel mogelijk maatregelen worden getroffen om negatieve effecten tegen te gaan. Om deze redenen wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten komen in de volgende paragraaf aan bod.

Volgens verspreidingsgegevens van vleermuizen komen in het IJsselmeergebied in de omgeving van het plangebied acht vleermuissoorten voor. Deze zijn: Franjestaart, Meervleermuis, Watervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Gewone grootoorvleermuis (Melis 2012). Vanuit de NDFF zijn recente waarnemingen bekend van Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis en Watervleermuis. Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang (kunnen) zijn. Deze zijn:

verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder worden deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen of bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. In het plangebied staan geen bomen of gebouwen waarmee het voorkomen van verblijfplaatsen is uitgesloten. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn daarom niet relevant voor de toetsing aan de Flora- en faunawet in hoofdstuk 4.

Foerageergebied

In het plangebied en de omgeving is geschikt foerageergebied aanwezig voor alle bovengenoemde vleermuissoorten. Foerageergebieden van vleermuizen zijn daarom relevant bij de toetsing aan de Flora- en faunawet in hoofdstuk 4.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied maken vleermuizen meestal gebruik van vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren, zoals sloten, kanalen, bomenrijen en huizenblokken. In het plangebied kunnen vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn. Het gaat hier uitsluitend om lijnvormige watergangen. Vliegroutes van vleermuizen zijn daarom relevant bij de toetsing aan de Flora- en faunawet in hoofdstuk 4.

3.2.8 Overige zoogdiersoorten

In de omgeving van het plangebied komen enkele beschermde zoogdiersoorten voor. Hieronder wordt per beschermingscategorie besproken welke soorten dit zijn.

Licht beschermde zoogdiersoorten

De door de Flora- en faunawet licht beschermde zoogdiersoorten zijn algemeen voorkomende soorten, zoals Egel, Mol Haas, Vos, Bunzing, Hermelijn en diverse muizensoorten (Melis 2012). Het plangebied kan voor een aantal van deze soorten waaronder Mol, Haas en diverse muizensoorten geschikt leefgebied vormen, zodat licht beschermde zoogdiersoorten relevant zijn bij de toetsing van het voornemen aan de Flora- en faunawet in hoofdstuk 4.

Middelzwaar beschermde zoogdiersoorten

In de omgeving van het plangebied komen twee middelzwaar beschermde zoogdiersoort voor, namelijk de Steenmarter en de Grijze zeehond (Melis 2012, NDFF).

Steenmarter

De Steenmarter heeft zich de afgelopen jaren steeds meer in westelijke richting verspreid over Nederland. De directe omgeving van het plangebied, in de vorm van woonwijken en het naastgelegen industrieterrein, biedt voldoende mogelijkheden voor verblijfplaatsen van deze soort. Ook kan het plangebied of de omgeving daarvan deel uitmaken van het foerageergebied. Door de beoogde ingreep gaat er (potentieel) foerageergebied van Steenmarter verloren. De soort is daarom relevant bij de toetsing in hoofdstuk 4.

Het plangebied ligt buiten het verspreidingsgebied voor overige middelzwaar beschermde soorten. In gebruik name van het terrein als gemeentewerf heeft geen effect op het voorkomen van overige middelzwaar beschermde soorten. Overige middelzwaar beschermde soorten zijn daarom niet relevant bij de toetsing in hoofdstuk 4.

Zwaar beschermde zoogdiersoorten

Uit verspreidingsgegevens van zoogdieren blijkt dat in het IJsselmeergebied ter hoogte van het plangebied verscheidene zwaar beschermde zoogdiersoorten voorkomen of kunnen voorkomen, namelijk Das, Otter, Gewone zeehond en Noordse woelmuis (Melis 2012, NDFF, ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied).

Das

De Das is in het recente verleden waargenomen net ten zuiden van het plangebied langs de rand van het gebied dat in het ontwerpbestemmingsplan is opgenomen (NDFF). Het plangebied zelf kan deel uitmaken van het foerageergebied van de Das. De soort is daarom relevant bij de toetsing aan de Flora- en faunawet in hoofdstuk 4.

Otter

De Otter is in het recente verleden onder andere waargenomen ten zuiden van het plangebied (NDFF). Ook komt de soort met regelmaat voor in de ruimere omgeving rond het plangebied. Het plangebied kan deel uitmaken van het leefgebied van de Otter. De Otter is daarom relevant bij de toetsing aan de Flora- en faunawet in hoofdstuk 4.

Gewone zeehond

Ten zuiden van het plangebied is in het IJsselmeer in het verleden de Gewone zeehond waargenomen. Het plangebied maakt echter geen deel uit van het leefgebied van de soort. Ook zal de in gebruik name van het terrein als gemeentewerf geen invloed hebben op de soort omdat de werkzaamheden daarvoor de kleinschalig van aard zijn. De Gewone zeehond is daarom niet relevant voor de toetsing aan de Flora- en faunawet in hoofdstuk 4.

Noordse Woelmuis

Ten zuidwesten van het plangebied is langs de oevers van het IJsselmeer potentieel leefgebied aangewezen voor de Noordse woelmuis (ontwerp beheerplan IJsselmeergebied). Uit literatuurgegevens en uit de NDFF blijkt niet dat de soort in dit gebied voorkomt. Het plangebied dat ongeveer 500 meter van deze oeverzone af ligt, bevat geen geschikt leefgebied voor de Noordse woelmuis. De soort is daarom niet relevant voor de toetsing aan de Flora- en faunawet in hoofdstuk 4.

3.3 Samenvatting relevante natuurwaarden

Op basis van dit hoofdstuk is in tabel 3.3 op een rij gezet welke wettelijk beschermde natuurwaarden in en in de omgeving van het plangebied (mogelijk) voorkomen. Daarnaast is aangegeven of de betreffende natuurwaarden mogelijk kunnen worden beïnvloed door het in gebruik nemen van het terrein als gemeentewerf en daardoor relevant zijn voor het vervolg van deze beoordeling. Voor deze natuurwaarden (gebieden en soorten) wordt in het volgende hoofdstuk bepaald welke effecten zij (kunnen) ondervinden en wordt beoordeeld hoe dit zich verhoudt tot de ecologische wet- en regelgeving. De overige natuurwaarden komen (naar verwachting) niet voor in en rond het plangebied en/of ondervinden hiervan geen negatieve invloed. Deze natuurwaarden worden in deze rapportage niet verder besproken.

Tabel 3.3 - Overzicht van wettelijk beschermde natuurwaarden in en rond de deelprojecten. Van de natuurwaarden wordt aangegeven of zij aanwezig zijn in de (ruime) omgeving en/of in de deelgebieden, de status volgens de Rode Lijst, de relevante wet- en regelgeving en of de betreffende natuurwaarde relevant is voor onderhavige beoordeling. Aanwezigheid: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig, maar niet vastgesteld, w = waarschijnlijk aanwezig, (f) = mogelijk foeragerend, m = mogelijk migratieroute. Beschermingsregime: Nb-wet = Natuurbeschermingswet 1998, Ffw = Flora- en faunawet, waarbij 1 = licht beschermd, 2 = middelzwaar beschermd en 3 = zwaar beschermd.

Natuurwaarde	Afstand tot plangebied		Beschermingsregime	Relevant voor onderhavige beoordeling
Beschermde gebieden				
Natura 2000-gebieden	0,3 km		Nb-wet	Ja
Ecologische Hoofdstructuur	0,3 km		Streekplan	Nee
Overige: weidevogel- en ganzenfoerageergebieden	0-0,3 km		Natuurbeheerplan	Ja
	Aanwezig in omgeving	Aanwezig in plangebied		
Beschermde soorten				
Planten	+	(+)	Ffw 1	Ja
Ongewervelde diersoorten	-	-	nvt	Nee
Kleine modderkruiper	+	w	Ffw 2	Ja
Bittervoorn	+	w	Ffw 3	Ja
Lichtbeschermde amfibieënsoorten	+	w	Ffw 1	Ja
Zwaarder beschermde amfibieënsoorten	+	(+)	Ffw 3	Ja
Reptielen	-	-	nvt	Nee
Broedvogels	+	+	Ffw	Ja
Jaarrond beschermde nestplaatsen	-	-	nvt	Nee
Vleermuizen	+	(f,m)	Ffw 3	Ja
Lichtbeschermde zoogdiersoorten	+	w	Ffw 1	Ja
Steenmarter	+	(f)	Ffw 2	Ja
Das	+	(f)	Ffw 3	Ja
Otter	+	(f)	Ffw 3	Ja
Gewone zeehond	+	1	Ffw 3	Nee
Noordse woelmuis	-	-	Ffw 3	Nee

4 Effectbepaling en beoordeling

Inrichting en in gebruik name van het plangebied als gemeentewerf, heeft tot gevolg dat de aanwezige biotische kenmerken van het plangebied in meer of mindere mate worden gewijzigd. De volgende factoren spelen hierbij een rol:

- Gedurende de aanlegfase: verstoring door geluid en (menselijke) beweging, alsmede tijdelijk biotoopverlies als gevolg van de uitvoering van werkzaamheden.
- In de gerealiseerde toestand: permanente verandering van biotoop als gevolg van herinrichting van het plangebied en toenemende verstoring als gevolg van aanwezigheid van meer mensen en voertuigen in en rond het plangebied.

In de onderstaande paragrafen is voor het plangebied nagegaan welke effecten er zijn te verwachten op beschermde natuurwaarden in het IJsselmeergebied, zowel gedurende de aanlegfase als in de gerealiseerde toestand. Daarbij is ook aangegeven welke mitigerende maatregelen er genomen kunnen worden om negatieve effecten tegen te gaan. Ook is beoordeeld of er een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet dient te worden aangevraagd, of dat er sprake is van een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet.

Bij de toetsing en beoordeling is een onderscheid gemaakt tussen effecten op Natura 2000-waarden (Voortoets, paragraaf 4.1), de Ecologische Hoofdstructuur (paragraaf 4.2) en soorten die beschermd zijn in het kader van de Flora- en faunawet (paragraaf 4.3). De toetsing, beoordeling en de vervolgstappen zijn per deelproject samengevat in tabel 4.1 aan het einde van dit hoofdstuk.

4.1 Beschermde gebieden

4.1.1 *Natuurbeschermingswet: Voortoets*

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied maar grenst wel aan Natura 2000-gebied 'IJsselmeergebied' (zie figuur 3.1). Ecologische relaties tussen verder weg gelegen gebieden en het plangebied zijn er niet. De ingreep is ook zodanig van aard dat deze over grotere afstand (enkele kilometers) geen uitstralende werking richting beschermde gebieden heeft. De dichtstbijzijnde overige Natura 2000-gebieden, te weten 'Weerribben', 'Rottige Meenthe en Brandmeer' en 'Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving', liggen op een afstand van ongeveer 12 kilometer.

Voor Natura 2000-gebied IJsselmeergebied zijn doelen opgesteld voor habitattypen, habitatrichtlijnsoorten, broedvogels en niet-broedvogels. In tabel 3.1 is een overzicht gegeven van de natuurwaarden en de instandhoudingsdoelstellingen. Zoals in paragraaf 3.1.1 is beschreven zijn alleen niet-broedvogels van belang voor de effectbepaling. Voor habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en broedvogels zijn in het plangebied geen geschikte leefgebieden aanwezig. Ook zorgen werkzaamheden in het plangebied niet voor verstoring van deze natuurwaarden in de bredere omgeving door de beperkte omvang van de werkzaamheden.

Voor niet-broedvogels heeft het plangebied slechts een zeer marginale waarde als foerageergebied. Eventueel zou het terrein, dat bestaat uit intensief beheerd grasland, gebruikt kunnen worden door eenden, zoals Smient, en ganzen. Ook is het gebied in theorie geschikt

voor weidevogels. Ten tijde van het veldbezoek werden geen eenden, ganzen of weidevogels aangetroffen. Op het perceel ten oosten van het plangebied werden wel enkele graspiepers waargenomen. Door het intensieve beheer, de afwezigheid van plas-dras situaties en kruidenrijke vegetaties en de relatief hoge mate van verstoring door het aangrenzende bedrijventerrein, zijn de mogelijkheden voor eerder genoemde soorten zeer beperkt in en rond het plangebied. In de praktijk zal daarom zeer waarschijnlijk geen foerageergebied verloren gaan. In de ruimere omgeving is bovendien voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Een functie als slaapgebied heeft het plangebied niet door de relatief hoge mate van verstoring en de beperkte omvang van het terrein.

In de directe omgeving van het plangebied, te weten het water langs de oevers van het IJsselmeer, komen wel veel watervogels voor zoals eenden en ganzen. De hoek in het IJsselmeer bij Lemmer ligt relatief beschut en bestaat uit ondiep water. Deze omstandigheden maken het voor watervogels een geschikt gebied om te foerageren en rusten. Soorten als Kleine Rietgans, Kolgans en Wilde eend maken in grote aantallen gebruik van dit gebied gedurende de wintermaanden. Het plangebied ligt op enkele honderden meters van de rand van het IJsselmeer. De verwachting dat het gebruik van het plangebied als bedrijventerrein en ook de aanleg van eventuele bebouwing, niet zal leiden tot verstoring van vogels op het water. De reden is de relatief grote afstand tussen plangebied en IJsselmeer en de relatief beperkte (bouw)werkzaamheden, maar ook de aanwezigheid van de dijk die de meeste activiteiten aan het oog van de vogels onttrekt. Indien er echter meer mensen of voertuigen op de dijk of vlak daar achter komen, kan verstoring optreden van vogels. Dit geldt met name in de wintermaanden.

Het plangebied en het grasland in de directe omgeving is in zekere mate van belang als foerageergebied voor ganzen die op het IJsselmeer rusten en op het vasteland foerageren (Hornman & van Winden 2013). Door de realisatie van de gemeentewerf zal een deel van dit ganzenfoerageergebied verloren gaan. Omdat het om een beperkt areaal gaat en er voldoende foerageergebied voor ganzen in de omgeving voorhanden blijft (Hornman & van Winden 2013), zijn er geen negatieve effecten te verwachten op het instandhoudingsdoel van ganzen.

Samengevat zijn er geen negatieve effecten van de voorgenomen aanleg en in gebruik name van de gemeentewerf, mits geen extra verstoring optreedt op of nabij de dijk langs het IJsselmeer in de wintermaanden. Het gaat hierbij om verstoring door aanwezigheid van mensen en voertuigen.

4.1.2 Ecologische Hoofdstructuur

Op 350 meter afstand van het plangebied ligt het IJsselmeer dat ook aangewezen is als Ecologische Hoofdstructuur. De wezenlijke waarden hier komen overeen met de natuurwaarden waarvoor dit deel van de EHS is aangewezen als Natura 2000-gebied. Het gaat hier dan met name om rustende en foeragerende watervogels. De effecten op de EHS zijn daarmee gelijk zoals die beschreven zijn voor het Natura 2000-gebied (zie paragraaf 4.1.1). Uit deze effectbepaling komt naar voren dat er geen negatieve effecten zijn van de voorgenomen aanleg en in gebruik name van de gemeentewerf. Voorwaarde is wel dat er geen extra verstoring optreedt op of nabij de dijk langs het IJsselmeer in de wintermaanden. Het gaat hierbij om verstoring door aanwezigheid van mensen en voertuigen.

4.1.3 Weidevogelgebied en ganzenfoerageergebied

Weidevogelgebied

Het plangebied ligt in een open grasland dat als weidevogelgebied is aangewezen. Door de aanleg van de gemeentewerf gaat er minder dan 0,5 ha van dit gebied verloren. Dit betekent dat een verplichting tot weidevogelcompensatie hier niet aan de orde is (zie Verordening Romte 2014).

Ganzenfoerageergebied

Het ontwikkelen van het bedrijventerrein kan invloed hebben op de waarde van het ganzenfoerageergebied. Het aanvragen van subsidie door eigenaren van omliggende percelen kan daardoor bemoeilijkt worden. Er wordt daarom geadviseerd om in overleg te treden met het bevoegd gezag om te bepalen of er een knelpunt is met betrekking tot het provinciale beleid ten aanzien van ganzenfoerageergebieden.

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Planten

In de omgeving van het plangebied zijn in het verleden beschermde soorten planten aangetroffen. Het gaat daarbij om Zwanenbloem. Enkele andere beschermde soorten die verder van het plangebied zijn aangetroffen zijn Gewone Dotterbloem en Rietorchis. Het plangebied heeft, door de voedselrijke bodem en het intensieve graslandbeheer, slechts een marginale betekenis voor lichtbeschermde soorten. Voor zwaarder beschermde soorten ontbreekt geschikt leefgebied. Voor licht beschermde plantensoorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De beoogde werkzaamheden veroorzaken om deze redenen geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde plantensoorten.

4.2.2 Vissensoorten

In de watergangen rond het plangebied komen mogelijk beschermde vissensoorten voor, te weten Kleine modderkruiper en Bittervoorn. Bij het inrichten van het terrein als gemeentewerf en het in gebruik nemen daarvan wordt, voor zover bekend, niet gewerkt aan de watergangen. Indien niet aan watergangen gewerkt wordt, ontstaat er geen conflict met de Flora- en faunawet. Indien wel aan watergangen gewerkt moet worden, kan schade optreden aan genoemde vissoorten. Daarom wordt geadviseerd om een vissenonderzoek (elektrovisserij) uit te laten voeren om te bepalen of daar sprake van is. De resultaten daarvan zijn bepalend voor de eventuele vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet, zoals het werken volgens een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode of het aanvragen van een ontheffing.

4.2.3 Amfibieën

Binnen en rond het plangebied komen waarschijnlijk licht beschermde amfibieënsoorten voor. Voor licht beschermde amfibieënsoorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De beoogde werkzaamheden veroorzaken om deze redenen geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde amfibieënsoorten. Indien werkzaamheden aan watergangen worden uitgevoerd is het wel noodzakelijk om de zorgplicht in acht te nemen, zodat zo min mogelijk dieren worden verwond, gedood en/of verstoord.

Voor zwaar beschermde amfibieën is op dit moment geen geschikt leefgebied aanwezig binnen het plangebied of in de directe omgeving. Indien er echter werkzaamheden plaatsvinden voor het aanleggen van de gemeentewerf, kan geschikt habitat ontstaan voor de Rugstreeppad. Deze soort is in het verleden in de omgeving waargenomen en profiteert van braakliggende- of bouwterreinen waar ondiepe plassen ontstaan. Indien er tijdens werkzaamheden, door middel van het nemen van mitigerende maatregelen, voor wordt gezorgd dat geen geschikt leefgebied ontstaat voor de Rugstreeppad, ontstaat geen conflict met de Flora- en faunawet. Indien wel geschikt leefgebied ontstaat en de soort voorkomt, moeten werkzaamheden worden stilgelegd en moet een ontheffing worden aangevraagd.

4.2.4 Broedvogels

Het plangebied biedt minimale mogelijkheden voor broedende vogels. Vooral soorten als Meerkoet of Wilde eend zouden in de oevers van de watergangen tot broeden kunnen komen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet volgens de Flora- en faunawet hiermee rekening worden gehouden. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren, is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Er dient tevens te worden voorkomen dat tijdens werkzaamheden in het broedseizoen alsnog broedgevallen ontstaan die kunnen worden verstoord. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden verstoord, dan ontstaat er een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de versturende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

4.2.5 Vleermuizen

In de omgeving van het plangebied komen acht vleermuissoorten voor, namelijk Franjestaart, Meervleermuis, Watervleermuis, Gewone en Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Gewone grootoorvleermuis. Voor vleermuizen zijn ten aanzien het realiseren van de gemeentewerf twee onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied, namelijk foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder is de toetsing opgenomen van de twee verschillende onderdelen van het leefgebied van vleermuizen.

Foerageergebieden

Het plangebied kan dienst doen als foerageergebied voor enkele van de bovengenoemde vleermuissoorten. Door het inrichten van het huidige grasveld als gemeentewerf gaat potentieel foerageergebied verloren. In de omgeving is echter voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Daarom worden er geen negatieve effecten verwacht op de functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen. Ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen zijn er geen knelpunten met de Flora- en faunawet.

Vliegroutes

Met name de lijnvormige watergangen rond het plangebied zijn in principe geschikt als vliegroutes voor vleermuizen hoewel ze erg klein zijn en er geen dekking is van beplanting op

de oevers. Ook zijn er niet veel verbindingen met het achterland. In de praktijk worden de watergangen daarom waarschijnlijk niet of slechts beperkt gebruikt als vliegroute. Indien de watergangen gebruikt worden als vliegroute, gebeurt dat met name door de Watervleermuis en Meervleermuis. Er wordt volgens de huidige plannen, niet gewerkt aan de watergangen. Dat betekent dat potentiële vliegroutes niet aangetast worden. Er moet daarbij wel op worden gelet dat verlichting van het in te richten terrein niet gericht wordt of uitstraalt op watergangen. De genoemde soorten zijn (zeer) gevoelig voor lichtverstoring. Wanneer het wateroppervlak wordt verlicht tijdens de actieve periode van vleermuizen (april-november), veroorzaakt die lichtverstoring mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van (potentiële) vliegroutes van Meervleermuis en/of Watervleermuis.

Wanneer lichtverstoring niet voldoende kan worden voorkomen, dient met veldonderzoek nader te worden bepaald of er sprake is van verstoring van een vliegroute en of daardoor vervolgstappen nodig zijn volgens de Flora- en faunawet.

4.2.6 Overige zoogdiersoorten

Licht beschermde zoogdiersoorten

In en rond het plangebied komen naar alle waarschijnlijkheid verscheidene licht beschermde zoogdiersoorten voor. Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De beoogde inrichtingswerkzaamheden veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde zoogdiersoorten.

Middelzwaar beschermde zoogdiersoorten

Steenmarter

In de omgeving van het plangebied is in het verleden de Steenmarter aangetroffen. Het naastgelegen bedrijventerrein maar ook boerderijen of woningen in de omgeving, bieden goede verblijfsmogelijkheden aan de soort. In het plangebied zelf zijn geen vaste verblijfplaatsen aanwezig. Het plangebied kan deel uitmaken van het leefgebied van de Steenmarter waarbij het dan met name gebruikt zal worden als foerageergebied. In de omgeving van het plangebied zijn echter veel geschiktere foerageergebieden aanwezig met meer dekking in de vorm van bosschages. Het verdwijnen van een deel van het (potentieel) leefgebied, heeft geen negatieve effecten op de vaste rust- en verblijfplaatsen van de Steenmarter. Er ontstaat daarom ook geen conflict met de Flora- en faunawet.

Zwaar beschermde zoogdiersoorten

Das

Ten zuiden van het plangebied is in het verleden regelmatig de Das waargenomen. Deze soort is onder andere waargenomen langs de rand van het IJsselmeer in de aldaar aanwezige bosschages (NDFF). Het is mogelijk dat de soort daar een burcht heeft. In dat geval kan het plangebied, dat op geringe afstand van de bosschages ligt, deel uitmaken van het leefgebied van de Das. De inrichting van het plangebied, intensief beheerd grasland, is echter ongunstig voor de Das als foerageergebied. In de directe omgeving zijn gebieden aanwezig die gunstiger zijn als foerageergebied omdat ze waarschijnlijk meer voedsel bieden en ook meer dekking. Het verdwijnen van een deel van het (potentieel) leefgebied, heeft geen negatieve effecten op de vaste rust- en verblijfplaatsen van de Das. Er ontstaat daarom ook geen conflict met de Flora- en faunawet.

Otter

In de omgeving van het plangebied is in het verleden regelmatig een Otter waargenomen (NDFP). Vaste rust- en verblijfplaatsen van de Otter zijn niet aanwezig in het plangebied of in de directe omgeving daarvan. Het plangebied is voor de Otter ongeschikt als leefgebied. Eventueel zou deze soort het plangebied sporadisch door kunnen trekken op zoek naar geschikte leefgebieden. Het inrichten van het plangebied als gemeentewerf zorgt niet voor verlies aan leefgebied van de Otter. Ook zorgt inrichting van het plangebied niet voor barrièrewerking richting gebieden die voor de Otter wel geschikt zijn. Er ontstaat daarom ook geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van de Otter.

4.3 Samenvatting effecten en vervolgstappen

In tabel 4.1. is per natuurwaarde weergegeven of deze negatieve effecten ondervindt van de herinrichting van het plangebied.

Tabel 4.1 - Samenvatting van mogelijk optredende effecten op beschermde natuurwaarden als gevolg van herinrichting van het plangebied. Met betrekking tot de effecten worden de volgende categorieën onderscheiden:

- **groen:** de maatregel leidt niet tot negatieve effecten of de effecten zijn minimaal.
- **oranje:** er is mogelijk sprake van een (tijdelijk) negatief effect. Er is daarom een potentieel knelpunt met de natuurwetgeving. Om negatieve effecten en een conflict met de natuurwetgeving te voorkomen, zijn mitigerende maatregelen nodig. In de tabel en de teksten van het rapport is aangegeven om welke maatregelen het gaat.
- **rood:** Natuurbeschermingswet: er is sprake van een mogelijk significant effect. Geadviseerd wordt om bij het bevoegd gezag (Provincie Groningen) een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet aan te vragen. Overige gebiedsbescherming: er is sprake van een knelpunt met de provinciale omgevingsverordening. Geadviseerd wordt om in overleg te treden met het bevoegd gezag.

Gebruikte afkortingen: Nb-wet = Natuurbeschermingswet.

Natuurwaarde	Effect van voorgenomen ingreep	Vervolgstappen/Mitigerende maatregelen
Natura 2000-gebied		Zorgen voor beperking extra verstoring op dijk of vlak daarachter ivm niet-broedvogels op het IJsselmeer
Weidevogelgebied		Geen
Ganzenfoerageergebied		Overleg Provincie Fryslân over consequenties inzake het provinciale ganzenbeleid
Beschermde soorten		
Kleine modderkruiper		Aanvullend onderzoek als aan watergangen gewerkt wordt
Bittervoorn		Aanvullend onderzoek als aan watergangen gewerkt wordt
Licht beschermde amfibieënsoorten		Zorgplicht indien aan watergangen gewerkt wordt
Rugstreeppad		Voorkomen dat geschikt leefgebied ontstaat tijdens werkzaamheden, door nemen van maatregelen
Broedvogels		Mitigerende maatregel: werken buiten het broedseizoen van vogels, zie paragraaf 4.2.4
Vleermuizen		Mitigerende maatregel: lichtverstoring van het wateroppervlak voorkomen, anders aanvullend veldonderzoek
Licht beschermde zoogdiersoorten		Geen

Natuurwaarde	Effect van voorgenomen ingreep	Vervolgstappen/Mitigerende maatregelen
Steenmarter		Geen
Das		Geen
Otter		Geen

5 Conclusies

Op basis van de voorgaande hoofdstukken kunnen de onderstaande conclusies worden getrokken.

5.1 Conclusies m.b.t. beschermde gebieden

Natuurbeschermingswet

Het inrichten van het plangebied als gemeentewerf en de in gebruik name daarvan, veroorzaakt geen conflict met niet-broedvogels waarvoor instandhoudingsdoelen zijn opgesteld voor Natura 2000-gebied IJsselmeergebied. Indien echter buiten het plangebied richting het zuiden en de rand van het IJsselmeer extra verstoring plaats vindt door aanwezigheid van mensen of voertuigen of anderszins, kan wel een conflict optreden. Rustende of foeragerende vogels die zich langs de rand van het IJsselmeer ophouden, kunnen dan verstoord worden. Overige natuurwaarden waarvoor het IJsselmeer is aangewezen als Natura 2000-gebied, ondervinden geen negatieve effecten van de ingreep en zijn niet relevant voor deze toetsing.

Ecologische hoofdstructuur

Het inrichten van het plangebied als gemeentewerf en de in gebruik name daarvan, veroorzaakt geen effecten op de wezenlijke waarden van de EHS. Voorwaarde is wel dat buiten het plangebied richting het zuiden en de rand van het IJsselmeer geen extra verstoring plaats vindt door aanwezigheid van mensen of voertuigen.

Weidevogelgebied en ganzenfoerageergebied

Door de aanleg van de gemeentewerf gaat er minder dan 0,5 ha weidevogelgebied verloren. Dit betekent dat een verplichting tot weidevogelcompensatie hier niet aan de orde is.

Het ontwikkelen van het bedrijventerrein kan invloed hebben op de waarde van het hier liggende ganzenfoerageergebied. Het aanvragen van subsidie door eigenaren van omliggende percelen kan daardoor bemoeilijkt worden. Er wordt daarom geadviseerd om in overleg te treden met het bevoegd gezag om te bepalen of er een knelpunt is met betrekking tot het provinciale beleid ten aanzien van ganzenfoerageergebieden.

5.2 Conclusies m.b.t. beschermde soorten

Vissen

In de sloten rondom het plangebied komen mogelijk beschermde vissoorten voor te weten Kleine modderkruiper en Bittervoorn. Indien gewerkt wordt aan de watergangen ontstaat er mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. Daarom wordt geadviseerd om, indien aan de watergangen wordt gewerkt, een aanvullend vissenonderzoek uit te voeren om te bepalen of daar sprake van is. De resultaten daarvan zijn bepalend voor de eventuele vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet, zoals een ontheffingsaanvraag.

Amfibieën

Indien werkzaamheden aan watergangen plaatsvinden moet voor lichtbeschermd amfibieën rekening gehouden worden met de zorgplicht. Dit betekent dat de werkzaamheden het beste kunnen worden uitgevoerd in de periode van 15 juli tot 1 november, met een

voorkeur voor de maanden september en oktober. Dat is buiten de voortplantingsperiode van amfibieën en vissen.

Tijdens werkzaamheden kan in het plangebied geschikt leefgebied ontstaan voor de zwaarbeschermde Rugstreeppad. Door het nemen van maatregelen kan voorkomen worden dat de soort zich vestigt in het plangebied. In dat geval ontstaat geen conflict met de Flora- en faunawet. Indien de soort zich toch vestigt in het plangebied tijdens de werkzaamheden, moeten werkzaamheden worden stilgelegd en moet ontheffing worden aangevraagd.

Vleermuizen

Om mogelijke lichtverstoring van vleermuizen te voorkomen wordt geadviseerd om eventueel toe te passen lichtbronnen in het plangebied niet direct op het wateroppervlak te laten schijnen. Wanneer zodoende lichtverstoring van (potentiële) vliegroutes wordt voorkomen, is er geen nader veldonderzoek naar vleermuissoorten nodig. Wanneer lichtverstoring niet voldoende kan worden voorkomen, dient met veldonderzoek nader te worden bepaald of er sprake is van verstoring van een vliegroute en of daardoor vervolgstappen nodig zijn volgens de Flora- en faunawet.

Broedvogels

De uitvoering van de plannen veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, mits wordt voorkomen dat broedende vogels en hun in gebruik zijnde nesten worden verstoord (zie paragraaf 4.2.3).

6 Literatuur

Delft, J.J.C.W. van, J. Kranenbarg, A. de Bruin & P. Frigge 2015. Waarnemingenoverzicht 2014. Bijlage bij RAVON 59, jaargang 17 nummer 4. RAVON, Nijmegen.

Hornman M. & van Winden E. 2013. Verspreiding van ganzen in Nederland en de afzonderlijke provincies in 2007-2012 in relatie tot opvangbeleid. Sovon-rapport 2013/35. Sovon Vogelonderzoek, Nijmegen.

Melis, J. 2012. Werkatlas Zoogdieren van Friesland. Januari 2012. Zoogdieratlas Friesland.

Websites

Provincie Fryslân

Rijkswaterstaat

Sovon

Synbiosys

Waarneming.nl

Zoogdieratlas

Bijlage 1 Ecologische wet- en regelgeving

Wijziging wetgeving natuur

Naar verwachting treedt per 1 januari 2017 de Wet Natuurbescherming in werking. Deze nieuwe wet vervangt de huidige Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet.

In deze quickscan is uitgegaan van het beoordelingskader volgens de vigerende wet- en regelgeving, dus nog niet volgens de nieuwe Wet Natuurbescherming. Op basis van de huidige informatie ten aanzien van die nieuwe wet, is het waarschijnlijk dat de conclusies van deze quickscan geen aanpassingen behoeven nadat de Wet Natuurbescherming in werking is getreden. Wij adviseren de opdrachtgever echter om indien nodig hierover contact met ons bureau op te nemen. Dat kan bijvoorbeeld nodig zijn wanneer de beoogde herinrichting na 1 januari 2017 van start gaat.

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen, onder andere volgens de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (§ 1) en soortbescherming (§ 2).

1 GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000-gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is van bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvliinder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter

bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op dit moment is nog bij veel Natura 2000-gebieden sprake van een ontwerp-aanwijzingsbesluit. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000-gebieden zijn toegestaan. Voor een aantal Natura 2000-gebieden is het beheerplan gereed en is het ontwerpbesluit omgezet in een aanwijzingsbesluit.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven kilometer rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000-gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000-gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van LNV 2005):

- 1 Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
- 2 Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenaamde Verslechtings- en verstoringstoets.
- 3 Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

In een korte natuurtoets of quickscan is meestal de Voortoets opgenomen in de teksten over gebiedsbescherming. Een Verslechtings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van een quickscan.

1.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De provincies zijn verantwoordelijk voor een invulling van de EHS is een provinciale EHS. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan de provincie de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dienen compenserende dan wel mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd (ministerie van LNV 2003).

Op provinciaal niveau kan regelgeving zijn ontwikkeld om in weidegebieden mogelijkheden te creëren voor een extra bescherming van foeragerende watervogels tijdens de winter en weidevogels. Zo kunnen gebieden zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied en/of weidevogelgebied. De bescherming van de overige natuurgebieden is veelal geregeld in bestemmingsplannen die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde dieren en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

- 1 Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.
- 2 Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door LNV goedgekeurde gedragscode.
- 3 Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een ontheffing nodig zijn.
- 4 Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

Tabel 1.

Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, Bruine kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Tabel 2.

De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een gedragscode, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door LNV en van toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van LNV zijn alle goedgekeurde gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er moet aantoonbaar volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Tabel 3.

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?

Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrichtlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor versturende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door LNV een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtensoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij

een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van het luchtverkeer.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

3. ECOLOGISCHE BEOORDELING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio en/of beschermde soorten.

Gebiedsbescherming

Ten aanzien van gebiedsbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
- 2 Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden?
- 3 Zijn die gevolgen te voorkomen?
- 4 Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

Er wordt gebruik gemaakt van websites van LNV en de provincie om te bepalen waar de grenzen liggen van beschermde gebieden. Op de website van LNV zijn de gegevens beschikbaar van alle Natura 2000-gebieden, zoals het (ontwerp)aanwijzingsbesluit met de instandhoudingsdoelen en begrenzing.

Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?

- 2 Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
- 3 Zijn er vanuit de wet- en regelgeving bezwaren tegen de plannen?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is vaak ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

Voor de ecologische beoordeling wordt per soortgroep gebruik gemaakt van de meest recente informatiebronnen over de verspreiding van soorten in Nederland. Er wordt is in een aantal overzichtswerken en op betrouwbare websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in (de ruime omgeving van) het betreffende plangebied voorkomen.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten (die in de omgeving kunnen voorkomen) de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn. Het veldonderzoek is tevens van belang om een inschatting te kunnen maken van effecten die samenhangen met de beoogde activiteiten tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden.

Effecten en beoordeling

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering). Het gaat in alle gevallen om effecten die een verstoring veroorzaken van de (beschermde) soorten en van de functionaliteit van hun leefgebied.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Wet Ruimtelijke Ordening (i.c. Ecologische Hoofdstructuur). Bovendien kan een beoordeling nodig zijn ten aanzien van provinciale regelgeving, zoals betreffende ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Het kan nodig zijn dat de initiatiefnemer contact opneemt met de provincie wanneer effecten op kunnen treden ten aanzien van ganzenfoerageergebied en weidevogels. Indien negatieve effecten kunnen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied of een Beschermd Natuurmonument, kan het nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Wanneer verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kunnen worden overtreden, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen in de plannen te worden opgenomen. Wanneer door dergelijke maatregelen de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd is, is er geen ontheffing nodig (§ 2.1).

Bezoekadres

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden

Postadres

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
Fax 0511 47 27 40
info@altwym.nl

www.altwym.nl